

ПРАКТИКА НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

PRACTICE OF CONTINUING PROFESSIONAL EDUCATION

<https://doi.org/10.28925/1609-8595.2022.4.3>

УДК 378.22:001.89:80

Ірина Прожогіна

ORCID iD 0000-0002-3072-7804

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української філології
для іноземних громадян,
Навчально-науковий інститут філології,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
вул. Володимирська, 60, 01033 Київ, Україна,
i.prozhohina@knu.ua

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ПРАКТИКА В ОСВІТНІХ ПРОГРАМАХ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ФІЛОЛОГІЇ

Аналізується науково-дослідницька практика як компонент освітніх програм за спеціальністю «Філологія» магістерського рівня вищої освіти, а саме її місце в системі формування дослідницьких навичок фахівців. Проаналізовано описи 71 освітньої програми для підготовки магістрів філології, запроваджених у 2019–2022 рр. у трьох університетах України, зокрема наявність практики, що корелює з визначеною метою цих програм у частині формування науково-дослідницьких навичок магістрів. З'ясовано, що така практика є не в усіх освітніх програмах. Наявна практика має різні назви не лише в різних університетах, але й у тому самому закладі вищої освіти: науково-пошукова, дослідницька, науково-дослідна тощо; частина назв не відбиває сутності практики як науково-дослідницької (виробнича, переддипломна тощо). Доведено, що науково-дослідницька практика повинна бути обов'язковим компонентом магістерських освітніх програм з філології. Мета такої практики має бути підпорядкована ширшому завданню формування дослідницької компетентності філолога, з урахуванням професійної придатності майбутнього фахівця, що не обмежується викладанням філологічних дисциплін у середній чи вищій школі. Наповнення практики магістрантів-філологів має узгоджуватися як зі стандартом вищої освіти з філології для підготовки фахівців відповідного рівня, так і з описом конкретної освітньої програми. З'ясовано обсяг у кредитах ECTS (на деяких програмах – також і час проведення) практик(и). Запропоновано проводити практику дослідницького спрямування посередині навчального плану – для освітньо-наукових програм у кінці або після другого семестру; тоді практика стає з'єднувальною ланкою між засвоєними теоретичними курсами і майбутнім самостійним дослідженням, продовженням якого може стати кваліфікаційна робота магістра.

Ключові слова: дослідницька компетентність; магістерський рівень вищої освіти; магістри філології; науково-дослідницька практика; освітня програма; практика; спеціальність 035 «Філологія».

Вступ. У системі вищої освіти наразі є розуміння важливості науково-дослідного складника в підготовці фахівців. Зокрема це стосується підготовки магістрів. Згідно зі статтею 5 Закону України «Про вищу освіту» (2014), другий (магістерський) рівень вищої освіти передбачає набуття здобувачами вищої освіти здатності до розв'язування задач дослідницького та/або інноваційного характеру у певній галузі професійної діяльності. Стандарт вищої освіти за спе-

ціальністю 035 «Філологія» для магістерського рівня освіти неодноразово наголошує на необхідності проведення досліджень та/або здійснення інновацій при підготовці магістрів-філологів: в описі предметної області, а саме в цілях навчання (Стандарт, 2019, с. 6), у характеристиці інтегральної компетентності (там само, с. 7), а також частини загальних та спеціальних компетентностей (зокрема, «здатність проведення досліджень на належному рівні» (там само, с. 7)); про

дослідницькі навички йдеться й у нормативному змісті підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованому в термінах результатів навчання: див. результати навчання 3, 11, 15, 17, додатково для освітньо-наукових програм 18, а також у вимогах до кваліфікаційної роботи (там само, с. 8–9). Необхідність проведення досліджень для професійного становлення фахівців є безперечною, ця тема широко обговорюється серед освітян (Berg, 2016; Van der Linden, 2012; Connecting Higher Education, 2017) і є частиною стратегії підготовки фахівців по всьому світу (Strategic agenda, 2015).

Науково-дослідницький компонент у підготовці магістрів-філологів так чи інакше привертав увагу вітчизняних дослідників. Завдяки органічно та історично притаманній українській освіті орієнтації на західний, зокрема європейський, едукативний простір, проблеми сучасної й майбутньої вищої освіти в Україні розглядаються на тлі закордонних освітніх програм. У розвідках О. Григорович, М. Іконнікової, Н. Кічук, М. Князян, Н. Мирончук, О. Проценко, Г. П'ятакової, О. Семенов та інших виокремлено дослідницький компонент як обов'язковий у програмах підготовки магістрів у країнах Європи та у США і наголошується на необхідності формування відповідальності магістра-філолога за свою наукову діяльність. У неперервній професійній освіті це стимулює викладання на основі досліджень (зокрема, у рамках програм професійного розвитку викладачів), що в свою чергу сприяє активізації дослідницької діяльності студентів (Бульвінська, 2022).

Наразі питання науково-дослідної (або дослідницької) складової підготовки магістрів-філологів в Україні розглядаються в різних за обсягом сферах та/або на різних рівнях охоплення матеріалу досліджень.

Загальні питання організації науково-дослідницької діяльності студентів-філологів розглядаються в розвідках, здебільшого сфокусованих на підготовці майбутніх учителів філологічних дисциплін (М. Князян, І. Кононенко та інші), учителів іноземних мов та/або перекладачів (В. Василюк, М. Князян, А. Лугова, Д. Мацько та інші), учителів української мови та літератури (О. Артеменко, О. Земка, А. Нікітіна, Л. Рускуліс, О. Семенов та інші).

Прикладом аналізу цієї проблеми на матеріалі освітньої програми (далі – ОП) окремої спеціалізації є ґрунтовна стаття М. Іконнікової, де дослідниця розглянула науково-дослідницьку діяльність в ОП спеціалізації «Германські мови та літератури (переклад включно)» (Іконнікова, 2017).

Значну частину студій, присвячених науково-дослідницькій діяльності магістрантів-філологів, сфокусовано на компетентнісному підході до їх навчання. Низку публікацій присвячено дослідницькій компетентності (або компетенції; вибір терміну залежить від авторської позиції). О. Копусь (2013) розглядає дослідницьку компетенцію як частину фахової лінгводидактичної компетентності майбутніх магістрів філології й аналізує різні аспекти її формування, у

своїх дослідженнях вона спирається на дані експериментів, отримані в низці українських закладів вищої освіти філологічного профілю. А. Нікітіна (2015) вважає формування дослідницької компетентності одним із напрямів вироблення професійної компетентності майбутнього магістра і досліджує роль лінгвістичних дисциплін у цьому процесі. М. Князян (2020) аналізує систему організації науково-дослідницької діяльності в контексті формування компетентності професійного саморозвитку майбутніх фахівців. У публікаціях вітчизняних науковців та практиків висвітлюються різні аспекти формування дослідницької компетентності магістрів-філологів: формування компетенцій усного та письмового наукового мовлення (Торчинські, 2022); способи формування дослідницької компетентності майбутніх учителів іноземних мов (Лугова, 2019) тощо.

Низку публікацій присвячено практиці як освітньому компоненту, що формує професійну компетентність майбутніх філологів – учителів філологічних дисциплін (Кононенко, 2020), зокрема учителів іноземної мови (Каніболоцька, 2020); проте в них ідеться лише про педагогічну практику. Науково-дослідницька практика магістрів філології досі не була предметом спеціального розгляду.

З урахуванням стану розробки проблеми, її актуальності й важливості на сучасному етапі вищої філологічної освіти в Україні було визначено **мету дослідження**: з'ясувати призначення, місце та обсяг науково-дослідницької практики в системі підготовки магістрів-філологів.

Методологія. З метою з'ясування особливостей практичної підготовки магістрів-філологів було проаналізовано профілі (описи) 71 освітньої програми (далі ОП; ОПП – освітньо-професійна програма, ОНП – освітньо-наукова програма) магістерського рівня вищої освіти за спеціальністю 035 Філологія, запроваджених у 2019–2022 рр. у трьох університетах України і оприлюднених на сайтах закладів вищої освіти станом на серпень 2022 р.: 37 ОП Київського національного університету імені Тараса Шевченка (далі КНУТШ), 22 ОП Київського національного лінгвістичного університету (далі КНЛУ), 12 ОП Київського університету імені Бориса Грінченка (далі КУБГ); усі ОП – денної форми навчання. Із застосуванням методів порівняння та систематизації проаналізовано мету цих програм, заявлені програмні результати та націленість на формування компетентностей, з-поміж яких особливу увагу приділено тим, що передбачають формування дослідницьких навичок. У цьому контексті було з'ясовано назву, місце та обсяг дослідницької за своїм змістом практики (при цьому назви практики є різними навіть у межах одного закладу вищої освіти). На цих заувагах ґрунтуватимуться пропозиції щодо організації та проведення науково-дослідницької практики магістрантів-філологів.

Результати дослідження. У меті проаналізованих освітніх програм зазначено, що всі вони передбачають підготовку фахівців із поглибленими знаннями

в певній галузі філології та/або іноземної мови, а також із розвиненими дослідницькими вміннями або ж із необхідними знаннями для розв'язання проблем прикладного та дослідницького характеру в галузі філології (та перекладу – для відповідних програм).

У всіх ОП є певна практика як обов'язковий освітній компонент (у частині ОП – кілька практик); ця практика називається по-різному й вочевидь має різну спрямованість. Через велику кількість даних наведемо їх у таблиці.

Таблиця 1

Практична підготовка магістрантів в освітніх програмах спеціальності 035 «Філологія» у трьох університетах України

№	Спеціалізація	Назва освітньої програми, орієнтація, рік запровадження/ редакції, заклад вищої освіти	Назва практики як обов'язкового компонента ОП (<i>жирним шрифтом виділено практики з виразним дослідницьким складником</i>)	Обсяг практики у кредитах ECTS; семестр (<i>якщо зазначено в описі ОП або оприлюднена робоча програма</i>)	Примітки
1	035.01 Українська мова і література	ОНП прикладна «Літературно-мистецька аналітика та західноєвропейська мова» (2021), КНУТШ	Дослідницька практика (з відривом від виробництва)	6	
2		ОНП прикладна «Українська мова та література (для іноземців)» (2021), КНУТШ	Фахово-виробнича практика (з відривом від теоретичного навчання)	6; 2-й семестр	На сайті закладу вищої освіти оприлюднена робоча програма практики
3	035.02 Кримськотатарська мова та література	ОНП академічна «Кримськотатарська філологія, англійська мова та переклад» (2021), КНУТШ	Виробнича (асистентська) практика з відривом (кримськотатарська мова)	6	
4–6	035.03 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), 035.031 перша – білоруська; 035.037 перша – хорватська; 035.038 перша – чеська	ОНП академічні «Східнослов'янська філологія та англійська мова: теоретичні і прикладні студії: білоруська та українська мови і літератури», «Славістика Центрально-Східної Європи і Балкан: теоретичні та прикладні студії: хорватська та українська мови і літератури», «Славістика Центрально-Східної Європи і Балкан: теоретичні та прикладні студії: чеська та українська мови і літератури» (усі 2021), КНУТШ	Асистентська практика (виробнича) з відривом від навчання (українська мова)	6	
			Асистентська практика (виробнича) з відривом від навчання	2	У назві практики зазначається мова: білоруська / хорватська / чеська
7	035.033 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська	ОНП академічна «Славістика Центрально-Східної Європи і Балкан: теоретичні та прикладні студії: польська та українська мови і літератури» (2020), КНУТШ	Асистентська практика (з відривом)	6	+ виробнича (на) практика (з відривом) у двох блоках вибіркового дисциплін (далі ВВ), 6 кредитів
8	035.034 Слов'янські мови і літератури (переклад включно), перша – російська	ОНП академічна «Російська мова і література та іноземна мова: сучасні теоретичні і прикладні студії» (2020), КНУТШ	Асистентська практика з відривом (виробнича)	9	
9		«Російська мова та література (для іноземців) (мова навчання російська)» (2021), КНУТШ	Фахово-виробнича практика (з відривом від теоретичного навчання)	6; 2-й семестр	На сайті закладу вищої освіти оприлюднена робоча програма практики

10	035.041 Германські мови та літератури (переклад включно) перша – англійська	ОНП академічна «Сучасна англомовна комунікація та переклад і дві західноєвропейські мови (викладання іноземними мовами)» (2020), КНУТШ	Асистентська практика	9	У назві практики зазначаються англійська та друга західно-європейська мови
11		ОНП прикладна «Усний та письмовий переклад з англійської та другої західноєвропейської мови» (2021), КНУТШ	Перекладацька практика	9	
12		ОНП прикладна «Художній переклад з англійської мови, літературне редагування та менеджмент перекладацьких проєктів» (2020), КНУТШ	Виробнича перекладацька практика з відривом від теоретичного навчання	12	
13			Виробнича редакторська практика з відривом від теоретичного навчання (англійська мова)	9	
13		ОНП прикладна «Англійська мова та література (мова навчання – англійська)» (2020), КНУТШ	Асистентська практика (англійська мова)	6	
14	035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька)	ОНП академічна «Германська філологія та переклад (німецька мова та англійська мова)» (2020), КНУТШ	Лінгвістична практика (виробнича практика з відривом від теоретичного навчання)	6	
15		ОНП академічна «Галузевий переклад з німецької та англійської мови; міжкультурний менеджмент» (2020), КНУТШ	Виробнича перекладацька практика з відривом від теоретичного навчання (німецька та англійська мови)	9	
16		ОНП академічна «Міжкультурна германістика (німецька та англійська мови)» (2021), КНУТШ	Науково-дослідна виробнича практика з відривом від теоретичного навчання	6	
17	035.044 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – шведська	ОНП академічна «Германська філологія і переклад (шведська мова та англійська мова)» (2021), КНУТШ	Дослідницька практика зі шведської мови (виробнича практика з відривом від теоретичного навчання)	6	
18	035.051 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська	ОНП академічна «Іспаномовні студії та переклад, англійська мова» (2021), КНУТШ	Дослідницька практика (іспанська мова) (виробнича практика з відривом від теоретичного навчання)	6	
19-22	035.05 Романські мови та літератури (переклад включно): 035.051 перша – іспанська; 035.052 перша – італійська; 035.053 перша – португальська; 035.055 перша – французька	ОНП академічні «Загальний і галузевий усний та письмовий переклад з іспанської та англійської мов», «Загальний і галузевий усний та письмовий переклад з італійської та англійської мов», «Загальний і галузевий усний та письмовий переклад з французької та англійської мов» (усі 2020), «Загальний і галузевий усний та письмовий переклад з португальської та англійської мов» (2021), КНУТШ	Виробнича перекладацька практика з відривом від теоретичного навчання	6	У назві практики зазначається мова: іспанська / італійська / португальська / французька
			Виробнича перекладацька практика з відривом від теоретичного навчання (англійська мова)	6	
23-24	035.05 Романські мови та літератури (переклад включно), 035.052 перша – італійська; 035.055 перша – французька	ОНП академічні «Італомовні студії та переклад, англійська мова», «Франкофонні студії та переклад, англійська мова» (обидві 2021), КНУТШ	Дослідницька практика (виробнича практика з відривом від теоретичного навчання)	6	У назві практики зазначається мова: італійська / французька

Продовження Таблиці 1

25–28	035.06 Східні мови та літератури (переклад включно), 035.060 перша – арабська; 035.062 перша – гінді; 035.065 перша – китайська; 035.067 перша – перська	ОНП академічні «Східна філологія, західноєвропейська мова та переклад: арабська мова і література», «Східна філологія, західноєвропейська мова та переклад: мова і література гінді», «Східна філологія, західноєвропейська мова та переклад: китайська мова і література», «Східна філологія, західноєвропейська мова та переклад: перська мова і література» (усі 2020), КНУТШ	Виробнича (асистентська) практика з відривом	6	У назві практики зазначається мова: арабська / гінді / китайська / перська
			Виробнича (асистентська) практика з відривом	2	Зазначається мова: англійська, французька
					+ дослідна практика з відривом у ВБ, 8 кредитів
29	035.061 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – в'єтнамська	ОНП академічна «Східна філологія, західноєвропейська мова та переклад: в'єтнамська мова і література» (2020), КНУТШ	Виробнича (асистентська) практика (східні мови) з відривом	8	+ науково-пошукова практика з відривом у ВБ, 8 кредитів
			Виробнича (асистентська) практика (французька мова) з відривом	2	
30	035.064 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – індонезійська	ОНП академічна «Східна філологія, західноєвропейська мова та переклад: індонезійська мова і література» (2020), КНУТШ	Виробнича (асистентська) практика (східні мови) з відривом	8	+ науково-пошукова практика з відривом у ВБ, 8 кредитів
			Виробнича (асистентська) практика (англійська мова) з відривом	8	
31–32	035.06 Східні мови та літератури (переклад включно), 035.066 перша – корейська; 035.069 перша – японська	ОНП академічні «Східна філологія, західноєвропейська мова та переклад: корейська мова і література», «Східна філологія, західноєвропейська мова та переклад: японська мова і література» (обидві 2021), КНУТШ	Виробнича (асистентська) практика (східні мови) з відривом	7	+ науково-пошукова практика з відривом у ВБ, 8 кредитів
			Виробнича (асистентська) практика (англійська мова) з відривом	3	
33	035.068 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – турецька	ОНП академічна «Східна філологія, західноєвропейська мова та переклад: турецька мова та література» (2021), КНУТШ	Виробнича (асистентська) практика з відривом (турецька мова)	6	+ виробнича (дослідницька) практика з відривом у ВБ, 8 кредитів
			Виробнича (асистентська) практика з відривом (англійська мова)	3	
34	035.08 Класичні мови та літератури (переклад включно)	ОНП академічна «Класичні студії та західноєвропейська мова» (2021), КНУТШ	Асистентська практика (класичні мови) з відривом	6	
			Асистентська практика (іноземна мова) з відривом	6	
35	035.081 Новогрецька мова і література (переклад включно)	ОПП прикладна «Новогрецька філологія, англійська мова та переклад» (2021), КНУТШ	Асистентська практика (новогрецька мова) (виробнича практика з відривом від теоретичного навчання)	6	
36	035.09 Філологія (фольклористика)	ОНП академічна «Фольклористика, міжкультурна комунікація, іноземна мова» (2020), КНУТШ	Фольклористична науково-пошукова практика (виробнича з відривом)	6	
37	035.10 Прикладна лінгвістика	ОНП прикладна міждисциплінарна «Прикладна лінгвістика (редакторсько-перекладацька та експертна діяльність)» (2020), КНУТШ	Виробнича практика із редагування та перекладу	8	

38	035.034 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – російська	ОПП «Російська мова і література, англійська мова і методика їх викладання» (2022), КНЛУ	Педагогічна (навчальна) практика з російської мови і літератури	4; 1-й семестр	Практики такі самі, як у КНЛУ в ОП спеціальності 014 «Освіта»
			Педагогічна (навчальна) практика з другої іноземної мови	4; 2-й семестр	
			Виробнича: педагогічна практика з російської мови	6; 3-й семестр	
			Виробнича: педагогічна практика з другої іноземної мови	6; 3-й семестр	
39–40	035.03 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), 035.033 перша – польська; 035.038 перша – чеська	ОПП «Сучасні філологічні студії (польська мова і друга іноземна мова): лінгвістика та перекладознавство», «Сучасні філологічні студії (чеська мова і друга іноземна мова): лінгвістика та перекладознавство» (обидві 2022), КНЛУ	Асистентська практика	6; 3-й семестр	У назвах практик зазначається мова: польська / чеська
			Перекладацька практика	6; 3-й семестр	
41–44	035.04 Германські мови та літератури (переклад включно), 035.041 перша – англійська; 035.043 перша – німецька; 035.072 Угро-фінські мови та літератури (переклад включно), перша – фінська	ОПП «Світова література і художній переклад (англійська мова і друга іноземна мова)» (2022), «Сучасні філологічні студії (англійська мова і друга іноземна мова): лінгвістика та перекладознавство», (2021), «Сучасні філологічні студії (німецька мова і друга іноземна мова): лінгвістика та перекладознавство» (2017, оновлення 2022), «Сучасні філологічні студії (фінська мова і друга іноземна мова): лінгвістика та перекладознавство» (2021), КНЛУ	Виробнича педагогічна та науково-асистентська практика з першої іноземної / англійської /німецької / фінської мови	5; 3-й семестр	У деяких назвах практик зазначається «з першої іноземної мови», у деяких – названо мову (з англійської / німецької / фінської)
			Виробнича перекладацька практика з першої іноземної мови	3; 3-й семестр	
			Виробнича перекладацька практика з другої іноземної мови	5; 3-й семестр	
45	035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська	ОПП «Американські студії (англійська мова і друга іноземна мова)» (2022), КНЛУ	Виробнича перекладацька практика з англійської мови	5; 3-й семестр	
			Виробнича перекладацька практика з другої іноземної мови	3; 3-й семестр	
			Науково-асистентська практика з американських студій	5; 3-й семестр	
46	035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська	ОПП «Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)» (2022), КНЛУ	Перекладацька практика з англійської мови	3; 3-й семестр	
			Перекладацька практика з другої іноземної мови	3; 3-й семестр	
47	035.042 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – нідерландська	ОПП «Сучасні філологічні студії (нідерландська мова і друга іноземна мова): лінгвістика та перекладознавство» (2021), КНЛУ	Виробнича педагогічна та науково-педагогічна практика з нідерландської мови	5; 3-й семестр	
			Виробнича перекладацька практика з нідерландської мови	3; 3-й семестр	
			Виробнича педагогічна практика з другої іноземної мови	5; 3-й семестр	

48	035.043 Германські мови і літератури (переклад включно) – перша – німецька	ОПП «Переклад і міжкультурна комунікація (німецька мова і друга іноземна мова)» (2022), КНЛУ	Перекладацька практика з німецької мови	3	
			Перекладацька практика з другої іноземної мови	3	
49–52	035.05 Романські мови і літератури (переклад включно), 035.051 перша – іспанська; 035.052 перша – італійська; 035.055 перша – французька; 035.081 Новогрецька мова і література (переклад включно)	ОПП «Сучасні лінгвістичні і перекладознавчі студії та міжкультурна комунікація (іспанська мова і друга іноземна мова)», «Сучасні лінгвістичні і перекладознавчі студії та міжкультурна комунікація (італійська мова і друга іноземна мова)», «Сучасні лінгвістичні і перекладознавчі студії та міжкультурна комунікація (французька мова і друга іноземна мова)», «Сучасні лінгвістичні і перекладознавчі студії та міжкультурна комунікація (новогрецька мова і друга іноземна мова)» (усі 2022), КНЛУ	Педагогічна та науково-асистентська практика з першої іноземної мови	3; 3-й семестр	
			Перекладацька практика з першої іноземної мови	3; 3-й семестр	
			Педагогічна практика з другої іноземної мови	3; 3-й семестр	
			Перекладацька практика з другої іноземної мови	3; 3-й семестр	
53–59	035.06 Східні мови та літератури (переклад включно): 035.060 перша – арабська; 035.062 перша – гінді; 035.065 перша – китайська; 035.066 перша – корейська; 035.067 перша – перська; 035.068 перша – турецька; 035.069 перша – японська	ОПП «Східна філологія: арабська мова і література, переклад, методика навчання», «Східна філологія: мова гінді і індійська література, переклад, методика навчання», «Східна філологія: корейська мова і література, переклад, методика навчання» (усі 2021), «Східна філологія: китайська мова і література, переклад, методика навчання», «Східна філологія: перська мова і література, переклад, методика навчання», «Східна філологія: турецька мова і література, переклад, методика навчання», «Східна філологія: японська мова і література, переклад, методика навчання» (усі 2022), КНЛУ	Перекладацька практика	6; 3-й семестр	У назвах практик зазначається, з якої мови: арабської / гінді / китайської / корейської / перської / турецької / японської
			Асистентська практика	6; 3-й семестр	
60	035.01 Українська мова та література	ОПП «Українська мова та література» (2021), КУБГ	Виробнича (асистентська / без відриву)	10,5; 3–4-й семестри	
			Переддипломна (науково-дослідна / без відриву)	6; 4-й семестр	
61	035.01 Українська мова та література	ОПП «Літературна творчість» (2020), КУБГ	Виробнича: творчі майстерні (безвідривна)	6; 1–2 семестри	
			Переддипломна (літературознавча)	4,5; 2–3-й семестри	
62	035.01 Українська мова та література	ОПП «Зарубіжна література та світова художня культура» (2021), КУБГ	Виробнича практика (філологічна / без відриву)	9; 2–3-й семестри	
			Переддипломна практика (дослідницька / без відриву)	3; 3-й семестр	
63	035.01 Українська мова та література	ОПП «Українська мова та література, зарубіжна література» (2019), КУБГ	Виробнича (педагогічна в старших класах)	9; 2–3-й семестри	
			Переддипломна	3; 3-й семестр	

64	035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська	ОНП «Мова і література (англійська)» (2021), КУБГ	Виробнича практика (філологічна, безвідривна)	9; 2–4-й семестри	
			Переддипломна практика (науково-дослідна)	3; 4-й семестр	
65	035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська	ОПП «Переклад (англійська мова)» (2021), КУБГ	Виробнича (перекладацька / без відриву)	6; 3-й семестр	
66	035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька	ОНП «Мова і література (німецька)» (2021), КУБГ	Виробнича практика (філологічна, безвідривна)	9; 2–4-й семестри	
			Переддипломна практика (науково-дослідна)	3; 4-й семестр	
67	035.051 Романські мови та літератури (переклад включно) – перша іспанська	ОПП «Мова і література (іспанська)» (2021), КУБГ	Виробнича практика (філологічна, безвідривна)	9; 1–3-й семестри	
68	035.052 Романські мови та літератури (переклад включно) – перша італійська	ОПП «Мова і література (італійська)» (2021), КУБГ	Виробнича практика (філологічна, безвідривна)	9; 1–3-й семестри	
69	035.055 Романські мови та літератури (переклад включно) – перша французька	ОПП «Мова і література (французька)» (2021), КУБГ	Виробнича практика (філологічна, безвідривна)	9; 1–3-й семестри	
70	035.065 Східні мови і літератури (переклад включно) – перша китайська	ОПП «Мова і література (китайська)» (2021), КУБГ	Виробнича (філологічна, безвідривна)	9; 2–3-й семестри	
			Виробнича (перекладацька, безвідривна)	3; 3-й семестр	
			Переддипломна (дослідницька)	3; 3-й семестр	
71	035.069 Східні мови і літератури (переклад включно) – перша японська	ОПП «Мова і література (японська)» (2021), КУБГ	Виробнича (філологічна, безвідривна)	9; 2–3-й семестри	
			Виробнича (перекладацька, безвідривна)	3; 3-й семестр	
			Переддипломна (дослідницька)	3; 3-й семестр	

Складено автором самостійно

У низці ОП є кілька практик – як серед обов'язкових, так і серед вибіркових компонентів. Різні практики як вибіркові компоненти ОП у КНУТШ і в КУБГ пропонуються у складі блоків дисциплін вільного вибору студента («вибіркових блоків» – далі ВБ); для ВБ, спрямованих на формування фахових компетентностей перекладача, – перекладацька практика; для ВБ, що формують фахові компетентності викладача, – асистентська практика. В описах ОП КНУТШ не зазначено семестри, в яких викладаються навчальні дисциплі-

ни чи проводяться практики, і це дає можливість за потреби міняти певні освітні компоненти місцями, переносити їх на інший семестр.

Обговорення. Дослідники сучасного стану й проблем вищої освіти в Україні наголошують на тому, що саме магістри «повинні стати каталізаторами освоєння нових наукоємних технологій, інноваційного розвитку виробництва, носіями інноваційної культури та інноваційної освіти» (Сисоєва, 2014, с. 121). Погоджуємося з науково-педагогічними працівниками Хмельницького на-

ціонального університету – групою забезпечення освітньо-професійної програми «Філологія. Українська мова та література», які висловлюють думку, що будь-яка магістратура передбачає ґрунтовну підготовку до наукової діяльності (Магістр української філології, 2021, с. 20). Проте в програмах підготовки магістрів часом виявляються суттєві розбіжності щодо врахування практичної складової підготовки студентів, націленої на формування саме дослідницької компетентності. У статті М. Іконнікової (2017) було зазначено як недолік недостатнє обґрунтування практичної реалізації науково-дослідницької роботи в низці вітчизняних освітніх програм (с. 47).

Наш аналіз доводить, що відтоді розуміння важливості практики науково-дослідницького спрямування поглибилося. В описах багатьох ОП практиці приділено увагу в таких окремих частинах профілю програм, як «Особливості програми» та/або «Основний фокус програми та спеціалізації»; в частині ОП (особливо ОНП) акцентується дослідницька складова практичної підготовки магістрів. Скажімо, в переважній більшості академічних ОНП за спеціальністю 035 «Філологія», запроваджених у КНУТШ, підкреслюється, що їхній основний фокус спрямовано на формування здатності здійснювати науково-дослідну роботу у визначеній спеціалізації галузі або ж здійснювати інноваційну, прикладну та дослідницьку діяльність, а особливостями ОП є науковий, прикладний та/або дослідницький характер профільної філологічної підготовки, зокрема й підготовки перекладачів.

У проаналізованих освітніх програмах різних університетів практика, спрямована на формування дослідницьких навичок, має різні назви: *науково-пошукова, дослідницька, науково-дослідна, переддипломна (науково-дослідна), переддипломна (дослідницька), переддипломна (літературознавча), лінгвістична, науково-асистентська, фахово-виробнича, виробнича (асистентська)* тощо. Щодо назви *виробнича (філологічна) практика* у низці ОП КУБГ, зауважимо: на позір вона виглядає як така, що містить дослідницький компонент, проте наявність у тій самій ОП *переддипломної (дослідницької) практики* викликає деякий сумнів щодо змісту чи напрямку першої, саме через уточнення дослідницького характеру другої. Такі назви, як *виробнича практика, переддипломна практика* або ж просто *практика* не відбивають дослідницького характеру практичної діяльності в окремих програмах (такі назви практики зустрічаються у низці інших закладів вищої освіти, але через обмежений обсяг статті змушені не включати їх до опису проаналізованих ОП).

В одній із проаналізованих програм є лише педагогічні практики – навчальні та виробничі – так само, як в освітніх програмах зі спеціальності 014 «Освіта»; на наш погляд, це призводить до нівелювання відмінностей між ОП різних спеціальностей.

Аналіз описів освітніх програм на здобуття ступеня магістра філології та дотичних публікацій, низку яких наведено у вступній частині цієї розвідки, доводить, що найчастіше професійне майбутнє магістрів-філологів розглядається у сфері шкільної освіти. Це доречно для педагогічних університетів, особливо якщо освітня програма з філології передбачає присвоєння професійної кваліфікації «учитель». У цьому разі педагогічна практика є обов'язковою; проте, якщо ОП перебуває у полі спеціальності «Філологія», а не «Освіта», варто посилити науковий (філологічний) складник і цієї практики. Частина публікацій розглядає підготовку магістрів-філологів для викладання філологічних дисциплін у вищій школі. Очевидно, якнайкраще сприятиме такій підготовці асистентська практика з виразним дослідницьким складником. Проте варто нагадати, що затверджений стандарт вищої освіти магістра філології орієнтує на ширшу сферу професійної придатності випускників магістратури: «Магістр-філолог може працювати в науковій, літературно-видавничій, освітній галузях; на викладацьких, науково-дослідних та адміністративних посадах у закладах вищої освіти (за наявності у програмі підготовки циклу психолого-педагогічних та методичних дисциплін та проходження відповідних практик); у засобах масової інформації, інтернет-маркетингу, у різноманітних фондах, спілках, фундаціях гуманітарного спрямування, музеях, мистецьких і культурних центрах тощо; у різних галузях господарства, де потрібні послуги зі створення, аналізу, перекладу, оцінювання текстів» (Стандарт, с. 12). Незайве додати, що задекларована в стандарті вищої освіти за спеціальністю «Філологія» професійна придатність випускників корелює з подібними закладами освітнього законодавства в інших країнах, і це зокрема відбито в європейських магістерських програмах підготовки філологів (див.: П'ятакова, 2020, с. 113, 117–118 та ін.). Отже, науково-дослідницька практика має бути обов'язковим компонентом магістерських програм поряд з вужчою фаховою практикою (педагогічною, асистентською чи перекладацькою); остання (фахова) обов'язкова, якщо ОП передбачає присвоєння певної професійної кваліфікації.

Оскільки практика науково-дослідницького спрямування є складовою частиною, або етапом, формування дослідницької компетентності магістранта-філолога, мета практики має бути підпорядкована цьому більш загальному завданню, з урахуванням професійної придатності майбутнього фахівця.

Погоджуємося з О. Семеног і О. Земкою, які зазначають, що ефективність формування дослідницьких умінь зростає за умови наявності певної моделі формування означених умінь, що реалізується поетапно, за реалізації певних умов. Ці умови дослідники називають педагогічними і зараховують до них наступне: надання навчальному

процесу дослідницької спрямованості, залучення студентів до виконання завдань дослідницького, культурологічного, аксіологічного характеру; оволодіння студентами культурою дослідницької роботи з фаховим текстом під час вивчення лінгвістичних, історико-літературних дисциплін; виконання студентами дослідницьких проєктів у процесі навчальних та педагогічних практик; активізація науково-дослідної співпраці студента і педагога-вченого; створення студентами власного дослідницького продукту (реферат-огляд, читацький щоденник, конспект, анотація, наукова стаття, науковий відгук, наукова доповідь, кваліфікаційна робота, дослідницький проєкт, портфоліо); постійний контроль і корекція рівнів сформованості дослідницьких умінь (Семенов, Земка, 2014, с. 8). Хоча О. Семенов і О. Земка, з опертям на свій досвід, визначають напрями роботи для магістрів педагогічної освіти (а саме вчителів української мови та літератури), вважаємо цю модель релевантною і для магістрів-філологів будь-якої спеціалізації, хіба що виконання студентами дослідницьких проєктів може відбуватися не в процесі навчальних та педагогічних практик, а під час саме науково-дослідницької практики.

У зв'язку з цим постає питання обґрунтованого обсягу практики та аргументованого часу її проведення. Як видно з таблиці 1, обсяг обов'язкової практики (або сукупний обсяг кількох обов'язкових практик) у різних освітніх програмах становить від 6 до 20 кредитів. У більшості проаналізованих програм практика проводиться з відривом від теоретичного навчання, що є показником визнання її важливості, вагомості у структурі освітньої програми. Час проведення практики у більшості освітніх програм – останній (рідше передостанній) семестр; у деяких програмах практика проводиться у двох або й трьох семестрах (там, де практика є «безвідривною»). Цікавим є досвід ОНП для іноземців в КНУТШ: фахово-виробнича (науково-дослідницька за спрямуванням, що впливає з оприлюднених робочих програм) практика проводиться в кінці 2-го семестру, після сесії (обсяг практики 6 кредитів, тривалість 6 тижнів). Таке місце практики в структурно-логічній схемі ОП пояснюється тим, що протягом першого року навчання в магістратурі студенти вже ознайомилися із загальними принципами та методами наукових досліджень завдяки навчальним дисциплінам з виразним науковим складником, на кшталт «Методології та організації наукових досліджень», а також зі специфікою проведення досліджень із філології, завдяки низці дисциплін лінгвістичного, літературознавчого та лінгвокультурологічного спрямування, – отже, отримали базу для проведення самостійної науково-пошукової та дослідницької діяльності. Під час науково-дослідницької практики вони можуть обрати напрямок і навіть сформулювати тему майбутнього магістерського дослідження, почати над ним працювати, завдя-

ки чому ця робота буде фактично безперервною і більш продуктивною. Дуже важливо, що практика завершується круглим столом, де магістранти презентують результати своїх досліджень, беруть участь у науковій дискусії тощо, і це дозволяє їм опанувати ті програмні результати навчання, яких складно досягти в межах інших обов'язкових компонентів ОП.

Висновки. Науково-дослідницька практика має бути обов'язковим компонентом кожної освітньої програми для підготовки магістрів філології, без підміни її педагогічною чи асистентською. Навіть перекладацької практики у відповідних ОП може бути недостатньо для формування компетентностей, пов'язаних з проведенням досліджень на належному рівні і презентацією отриманих результатів у різних формах наукової комунікації, а також для досягнення відповідних програмних результатів навчання (проте це питання залишається дискусійним і перспективним для подальших досліджень). Розмаїття назв практики, науково-дослідницької за змістом, на наш погляд, розхитує розуміння її спрямування та наповнення і тому має бути зведено до мінімуму. Назва практики повинна відбивати її суть, через це відповідальним особам у закладах освіти варто обрати з-поміж назв *науково-дослідницька* або *науково-пошукова* (обидва варіанти підходять для освітньо-наукових програм) чи *дослідницька* (для освітньо-професійних програм); назва цієї практики в окремих освітніх програмах може бути конкретизована. Відтак вважаємо вдалою назву *фольклористична науково-пошукова практика*, невдалою назву *переддипломна практика* і абсолютно нерелевантною назву *практика*. Науково-дослідницька практика в освітніх програмах підготовки магістрів за спеціальністю 035 «Філологія» повинна охоплювати сферу, ширшу за підготовку майбутніх учителів та викладачів закладів освіти різних рівнів. Мета й наповнення практики магістрантів-філологів мають узгоджуватися як зі стандартом вищої освіти з філології для підготовки фахівців відповідного рівня, так і з описом конкретної освітньої програми. Зараз у стислих описах освітніх програм, розміщених на сайтах закладів вищої освіти, містяться лише назва й кількість кредитів практики (чи кількох практик), у деяких описах зазначено семестр проведення практики. Що ж до наповнення практики, це має бути викладено в її робочій програмі або си-лабусі, які оприлюднюються вкрай рідко.

Перспективи подальших досліджень. Проблема змісту та організації науково-дослідницької практики магістрів-філологів потребує подальшої розробки з погляду з'ясування видів науково-дослідної роботи та їх кореляції з передбаченими стандартом вищої освіти й освітньою програмою фаховими компетентностями і програмними результатами навчання, ролі керівника практики, характеру звітності, критеріїв оцінювання та інших важливих питань.

Список використаної літератури

1. Бульвінська О. Підготовка викладачів до навчання на основі дослідження: європейський досвід. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2022. № 2 (71). С. 82–92. DOI: <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2022.2.10>
2. Закон України «Про вищу освіту». 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 18.07.2022).
3. Іконнікова М. Організаційно-педагогічні засади професійної підготовки філологів у вищих навчальних закладах України. *Обрії*. 2017. № 2 (45). С. 45–50.
4. Каниболоцька О. А. Педагогічна практика як головний компонент неперервної підготовки вчителя іноземної мови в університеті. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2020. Вип. 75 (Т. 1). С. 103–106. DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.75.22>
5. Князян М. Науково-дослідницька діяльність як чинник формування компетентності професійного саморозвитку майбутніх фахівців. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 27. Том 6. С. 84–87. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863.6/27.204647>
6. Кононенко І. Формування професійної компетенції майбутніх фахівців філологів під час проходження наскрізної практики. *Професійна освіта: методологія, теорія та технології*. 2020. № 11. С. 82–95. DOI: <https://doi.org/10.31470/2415-3729-2020-11-82-95>
7. Копусь О. А. Теоретико-методичні засади формування фахової лінгводидактичної компетентності майбутніх магістрів-філологів: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02. Луганськ: Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка, 2013. 43 с.
8. Лугова А. О. Дослідницька компетентність та сутність її впливу на майбутніх учителів іноземних мов у процесі професійної підготовки. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. (Серія: Педагогічні науки)*. 2019. Вип. 4 (160). С. 170–175. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.3614650>
9. Магістр української філології: теорія і практика навчання: колективна монографія / За редакцією М. М. Торчинського. Хмельницький: ХНУ, 2021. 202 с.
10. Нікітіна А. В. Наукова робота магістрантів-філологів у процесі опанування лінгвістичних дисциплін. *Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ*. 2015. № 2 (14). С. 227–234.
11. П'ятакова Г. Тенденції дидактичної підготовки магістрів-філологів в університетах країн Вишеградської групи: монографія. Львів, 2020. 496 с.
12. Семенов О. М., Земка О. І. Формування дослідницьких умінь у майбутніх учителів-словесників: теорія і практика. Суми, 2014. 286 с.
13. Сисоєва С. О. Творчий розвиток фахівців в умовах магістратури. Київ: Едельвейс, 2014. 404 с.
14. Стандарт вищої освіти України за спеціальністю 035 «Філологія» галузі знань 03 «Гуманітарні науки» для другого (магістерського) рівня вищої освіти. Київ: МОН України, 2019. 17 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/06/25/035-filologiya-magistr.pdf> (дата звернення: 18.07.2022).
15. Торчинська Н. М., Торчинський М. М. Формування компетенцій наукового мовлення у студентів-філологів. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2022. № 204. С. 255–260. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-204-255-260>
16. Berg N. van den. Boundary-crossing competences of educators and researchers in working on educational issues. *UAS-Journal*. Special Issue: EAPRIL. 2016. URL: <https://uasjournal.fi/in-english/boundary-crossing-competences-of-educators-and-researchers-in-working-on-educational-issues1/> (дата звернення: 20.09.2022).
17. Connecting Higher Education: International perspectives on research-based education. Book of abstracts of the conference. London: UCL, 2017. 78 p. URL: https://www.ucl.ac.uk/teaching-learning/sites/teaching_learning/files/book_of_abstracts_0.pdf (дата звернення: 22.09.2022).
18. Linden van der, P. W. J. A design-based approach to introducing student teachers in conducting and using research: Phd Thesis. Eindhoven: Eindhoven University of Technology, 2012. DOI: <https://doi.org/10.6100/IR741499>
19. De waarde(n) van weten. Strategische agenda Hoger Onderwijs en Onderzoek 2015–2025. 2015. URL: <https://open.overheid.nl/repository/ronl-0794c03b-8ac3-4d63-b927-d9f6036de16e/1/pdf/strategische-agenda-hoger-onderwijs.pdf> (дата звернення: 22.09.2022).

References

- Bulvinska, O. (2022). Pidghotovka vykladachiv do navchannja na osnovi doslidzhennja: jevropejskij dosvid [Preparation of lecturers for research-based learning: European experience]. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*, 2 (71), 82–92. <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2022.2.10>
- Zakon Ukrainy «Pro vyshhu osvitu» [Law of Ukraine «On Higher Education»] (2014). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
- Ikonnikova, M. (2017). Orghanizacijno-pedagoghichni zasady profesijnoji pidghotovky filologhiv u vyshhykh navchalnykh zakladakh Ukrainy [Organizational and pedagogical concepts of philologists' professional training at higher educational institutions of Ukraine]. *Obriji*, 2 (45), 45–50.
- Kanibolotska, O. A. (2020). Pedagoghichna praktyka jak gholovnyj komponent nepererвної pidghotovky vchytelja inozemnoji movy v universyteti [Pedagogical practice as a leading component of life-learning training of a foreign language teacher at the university]. *Naukovyj chasopys Nacionaljnogho pedagoghichnogho universytetu imeni M. P. Dragomanova. Serija 5. Pedagoghichni nauky: realiji ta perspektyvy*, 75 (1), 103–106. <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.75.22>
- Kniazian, M. (2020). Naukovo-doslidnyjka dijalnistj jak chynnyk formuvannja kompetentnosti profesijnogho samorozvytku majbutnikh fakhivciv [Research activities as a factor to form the future specialists' competence of professional self-development]. *Aktualni pytannja ghumanitarnykh nauk*, 27 (6), 84–87. <https://doi.org/10.24919/2308-4863.6/27.204647>
- Kononenko, I. (2020). Formuvannja profesijnoji kompetenciji majbutnikh fakhivciv filologhiv pid chas prokhodzhennja naskriznoji praktyky [Formation of professional competence of future specialists in philology during the end-to-end practice]. *Professional Education: Methodology, Theory and Technologies*, 11, 82–95. <https://doi.org/10.31470/2415-3729-2020-11-82-95>
- Kopus, O. A. (2013). *Teoretyko-metodychni zasady formuvannja fakhovoji linghvodiyaktychnoji kompetentnosti majbutnikh maghistriv-filologhiv [Theoretical and methodological principles of the formation future masters of philology's professional linguistic and didactic competence]: Extended abstract of doctor's thesis: 13.00.02*. Taras Shevchenko National University of Luhansk.

- Lugova, A. O. (2019). Doslidnycja kompetentnistj ta sutnistj jiji vplyvu na majbutnikh uchyteliv inozemnykh mov u procesi profesijnoji pidgotovky [Research competence and the essence of its influence on future teachers of foreign languages in the process of professional training]. *Visnyk Nacionalnogo universytetu «Chernihivskij koleghium» imeni T. Gh. Shevchenka. (Serija: Pedagoghichni nauky)*, 4 (160), 170–175. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3614650>
- Torchynskij, M. M. (Ed.) (2021). *Maghistr ukrajinskoji filologhiji: teorija i praktyka navchannja [Master of Ukrainian Philology: teaching theory and practice]*. KhNU.
- Nikitina, A. V. (2015). Naukova robota maghistrantiv-filologhiv u procesi opanuvannja linghivistychnykh dyscyplin [Scientific work of philology master's students in the process of mastering linguistic disciplines]. *Psykhologho-pedagoghichni osnovy ghumanizaciji navchalno-vykhovnogho procesu v shkoli ta VNZ*, 2 (14), 227–234.
- Piatakova, Gh. (2020). *Tendenciji dydaktychnoji pidgotovky maghistriv-filologhiv v universytetakh krajin Vyshehradskoji hrupy [Trends in the didactic training of masters in philology in the universities of the Visegrad Group countries]*. Ivan Franko National University of Lviv.
- Semenog, O. M., & Zemka, O. I. (2014). *Formuvannja doslidnyckykh uminj u majbutnikh uchyteliv-slovesnykiv: teorija i praktyka [Formation of research skills of future language teachers: theory and practice]*. Niko.
- Sysoieva, S. O. (2014). *Torchyj rozvytok fakhivciv v umovakh maghistratury. [Creative development of specialists in the conditions of a master's degree]*. Edelveys.
- Standart vyshhoji osvity Ukrainy za specialnistju 035 «Filologhija» ghaluzi znanj 03 «Ghumanitarni nauky» dlja drughogho (maghisterskoghho) rivnja vyshhoji osvity [Standard of Higher Education of Ukraine in Specialty 035 «Philology» in the Field of knowledge 03 «Humanities» for the second (master's) degree of higher education]* (2019). The Ministry of Education and Science of Ukraine. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/06/25/035-filologiya-magistr.pdf>
- Torchynska, N. M., & Torchynskij, M. M. (2022). Formuvannja kompetencij naukovogho movlennja u studentiv-filologhiv [Formation of scientific speech competences among philology students]. *Naukovi zapysky. Serija: Pedagoghichni nauky*, 204, 255–260. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-204-255-260>
- Berg, N. van den (2016). Boundary-crossing competences of educators and researchers in working on educational issues. *UAS-Journal. Special Issue: EAPRIL*. <https://uasjournal.fi/in-english/boundary-crossing-competences-of-educators-and-researchers-in-working-on-educational-issues1/>
- Connecting Higher Education: International perspectives on research-based education. Book of abstracts of the conference* (2017). UCL. https://www.ucl.ac.uk/teaching-learning/sites/teaching_learning/files/book_of_abstracts_0.pdf
- Linden van der, P. W. J. (2012). *A design-based approach to introducing student teachers in conducting and using research: PhD Thesis*. Eindhoven University of Technology. <https://doi.org/10.6100/IR741499>
- De waarde(n) van weten. Strategische agenda Hoger Onderwijs en Onderzoek 2015–2025* (2015). <https://open.overheid.nl/repository/ronl-0794c03b-8ac3-4d63-b927-d9f6036de16e/1/pdf/strategische-agenda-hoger-onderwijs.pdf>

Стаття надійшла до редакції 18.10.2022

Прийнято до друку 20.12.2022

SCIENTIFIC RESEARCH PRACTICE IN EDUCATIONAL PROGRAMS FOR THE TRAINING OF MASTERS OF PHILOLOGY

Prozhohina Iryna, PhD in Philology, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Ukrainian Philology for Foreign Citizens,
Educational and Scientific Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv,
60, Volodymyrska Str., 01033 Kyiv, Ukraine,
i.prozhohina@knu.ua

Research practice as a component of the educational programs of the specialty «Philology» at the master's degree in higher education is analyzed, namely its place in the system of specialists' research skills formation. Descriptions of 71 educational programs for the preparation of masters in philology, introduced in 2019-2022 in three universities of Ukraine, were analyzed, particularly the presence of practice(s), which correlates with the defined purpose of these programs from the point of view of the masters' scientific and research skills formation. It was found that some educational programs don't include this kind of practice. The existing practices have various names not only in different universities but also in the same one; some of the names do not reflect the essence of this practice as scientific and research (production, pre-diploma, etc.). It has been proved that research practice should be a compulsory component of the master's educational programs in philology. The purpose of such practice should be subordinated to the broader task of forming the research competence of the philologist, taking into account the professional suitability of the future specialist, which is not limited to teaching philological disciplines in secondary or higher education. The content of the philological master's practice should be consistent both with the standard of higher education in philology for obtaining the master's degree and with the description of a specific educational program. The volume in ECTS credits (in some programs also the duration) of practice(s) has been clarified. It is suggested to conduct this practice in the middle of the curriculum – for educational and scientific programs at the end of the second semester or after it; so that the practice becomes a connecting link between the studied theoretical courses and future independent research, especially a master's thesis.

Keywords: educational program; master's degree of higher education; masters of philology; practice; research competence; research practice; specialty 035 «Philology».